

خانهگرد

بزرگ‌ترین موزه مردم‌شناسی اقوام کرد در ایران و جهان

زیربنای مجموعه عمارت آصف ۴ هزار متر است و در سه دوره تاریخی ساخته شده است. قدیمی‌ترین قسمت مجموعه ضلع شمالی بوده که مربوط به اواخر دوره صفویه با قدمت ۳۶۰ سال و متعلق به خانواده معتمد هاشمی بوده که خانواده آصف در دوره قاجار این قسمت را می‌خرد

سعیده احسانی راد / شهر سنندج که به بهشت کوچک غرب کشور معروف است به عنوان بیست و سومین شهر بزرگ ایران جاذبه‌های طبیعی و تاریخی زیادی دارد و عمارت‌های قدیمی از مهم‌ترین جاذبه‌های تاریخی آن است. از جمله بناهای تاریخی سنندج که نماد فرهنگ، هنر و هویت مردم کرد محسوب می‌شود، عمارت آصف است که خانه گرد نامیده می‌شود. ابراهیم هاشمی رئیس گروه موزه‌های استان کردستان در گفت‌وگو با خبرنگار «ایران» از رایگان شدن بازدید موزه‌های کردستان از جمله موزه مردم‌شناسی خانه گرد، موزه باستان‌شناسی عمارت خسروآباد و موزه دارالاحسان سنندج در روز سنندج خبر داد و گفت: در این روز در کنار بازدید رایگان، برنامه دفن‌نوازی و مولودی‌خوانی در عمارت آصف و نمایشگاه صنایع دستی از توانمندی‌های زنان سرپرست خانوار برگزار می‌شود. وی خانه گرد را بزرگ‌ترین موزه مردم‌شناسی اقوام کرد در ایران و جهان دانست و گفت: در اذهان عمومی به غلط جا افتاده که اینجا خانه گرد است، در حالی که فزاد اول مجموعه بزرگ خانه گرد محسوب می‌شود؛ قرار بر این بود فازهای بعدی مثل عمارت مشیر، شجاع لشکر و زمین خالی بین این دو عمارت و عمارت ساعد سلطان به موزه باستان‌شناسی، خط و اسناد کتب خطی و قدیمی و موزه هنرهای سنتی تبدیل شود و نقش پژوهش قومی‌شناسی قوم کرد در کل دنیا را داشته باشد که فعلاً فاز اول این مجموعه به عنوان موزه مردم‌شناسی آماده شده است.

اتاق پوشاک و نمونه‌هایی از پوشش کردهای سراسر دنیا

بخش پوشاک از قسمت‌های جذاب خانه گرد است که در آن لباس مردان و زنان تمام مناطق کردنشین از جمله استان‌های کردستان، کرمانشاه، ایلام، مناطق کردنشین آذربایجان غربی، خراسان و کشورهای ترکیه، سوریه و عراق، از گذشته تا امروز دیده می‌شود.

مقرنس‌کاری و گره‌چینی استفاده شده است. آهک‌بری یا ساروج‌بری یکی دیگر از تزئینات به کار رفته در عمارت آصف وزیر است که به دلیل مقاومت ساروج در برابر رطوبت، در حمام خانه دیده می‌شود. هاشمی در این باره توضیح داد: شیوه معماری عمارت، بومی کردستان نیست و تحت تأثیر سبک اصفهان است. آب، از یک رشته قنات از دامنه‌های کوه آیدر با لوله‌های سفالی به طول ۸ کیلومتر داخل آب انبار مرکزی عمارت و بعد وارد ۴ حیاط آن می‌شود. در کنار مجموعه یک حمام به سبک ایرانی وجود دارد. تا سال ۱۳۷۶ عمارت در اختیار وارثین اصلی خانواده آصف بود، بعد به تملک سازمان میراث فرهنگی درآمد و بعد از ۲ سال ثبت ملی شد.

تغییر کاربری خانه گرد به موزه مردم‌شناسی

رئیس گروه موزه‌های استان کردستان درباره تبدیل خانه گرد به موزه مردم‌شناسی اظهارداشت: سال ۷۸ تا ۸۲ در یک دوره ۴ ساله خانه گرد مرمت و بعد از تغییر کاربری به موزه مردم‌شناسی تبدیل شد. چیدمان داخل عمارت آصف بعد از تغییر کاربری و جانمایی اشیاء و وسایل، باز نمود فرهنگ مناطق مختلف کردنشین با تکیه بر جغرافیای فرهنگی کردستان - نه جغرافیای سیاسی - است.

در یکی از اتاق‌ها آثار نازک کاری زنده یاد «علی اکبر بهزادیان» نازک کار چیره دست سنندجی وجود دارد که در قالب ۱۳۰ قطعه در معرض دید عموم قرار گرفته است. در اتاق دیگری سردیس‌های نام‌آوران، مشاهیر و بزرگان کرد و ایران زمین را می‌توان دید که ساخته دست «هادی ضیاءالدین» هنرمند مجسمه ساز مشهور سنندجی است. در این قسمت سردیس‌های امان‌الله خان اردلان (والی کردستان)، صلاح‌الدین ایوبی (فرمانده گرد)، شیخ شهاب‌الدین سهروردی (شاعر و فیلسوف)، مولوی گرد (شاعر)، ملاحسن حزین (خطاط)، میرزا محمدرضا کلهر (خوشنویس)، مظهر خالقی (موسیقیدان) و برخی دیگر از مفاخر و مشاهیر برجسته را می‌توان مشاهده کرد.

غرفه‌های مشاغل مردم کردستان

غرفه‌های متعددی به مشاغل و کار و پیشه‌های مردم مناطق کردنشین از جمله آهنگری، مسگری، خراطی، نجاری، چاقوتیزکنی، جولایی، شکار، ماهیگیری، کشاورزی و دامداری اختصاص یافته و وسایل و ابزارآلات قدیمی نیز در آنها دیده می‌شود.

رئیس گروه موزه‌های استان کردستان درباره چگونگی ساخت خانه گرد و اتفاقاتی که بر آن گذشته گفت: نامگذاری این مکان به نام عمارت آصف یا موزه مردم‌شناسی برمی‌گردد به خانواده آصف که قبلاً اینجا زندگی می‌کردند. این خانواده در زمان قاجار نیابت والی حکومت کردستان را داشتند و با داشتن ۴۵۰ هزار آبادی از ملاکان بزرگ کردستان محسوب می‌شدند. سران قاجار خودشان را در جایگاه حضرت سلیمان نبی می‌دانستند و به وزیرایشان القابی مثل آصف می‌دادند.

ساخت خانه گرد در سه دوره تاریخی

هاشمی درباره قسمت‌های مختلف این عمارت گفت: زیربنای مجموعه عمارت آصف ۴ هزار متر است و در سه دوره تاریخی ساخته شده است. قدیمی‌ترین قسمت مجموعه ضلع شمالی بوده که مربوط به اواخر دوره صفویه با قدمت ۳۶۰ سال و متعلق به خانواده معتمد هاشمی بوده که خانواده آصف در دوره قاجار این قسمت را می‌خرد.

ضلع غربی مجموعه به همراه نمای شرقی در دوره قاجار ساخته شده است. ضلع غربی دفتر فرمانداری (دفتر آقای آصف) بوده، چون در آن زمان تفکر میهمانخانه یا هتل نبود میهمان‌هایی که از مرکز حکومت می‌آمدند در ضلع شرقی اسکان داده می‌شدند که دو سوئیت و یک میهمانخانه دارد.

ضلع شرقی مربوط به دوران پهلوی است. سال‌های ۱۳۱۱ تا ۱۳۱۶ طی خیابان کشی که در سنندج صورت گرفت، مجموعه تعریض شد. عمارت آصف چهار حیاط دارد: بیرونی، اصلی، خانوادگی، مطبخ یا آشپزخانه و حیاط دهمه. تنها جایی که تغییر پیدا کرده حیاط خدمه است. وقتی بنا به تملک میراث درآمد حیاط خراب شد و با لحاظ معماری سنتی و تغییر کاربری، نگارخانه، سرویس بهداشتی و محل نمایش‌های فصلی ایجاد شد. سردر عمارت هم متأثر از سبک باروک اروپا بوده و آجرکاری است. دولت صفویه به سنندج، به عنوان مرکز ایالت کردستان در آن زمان، توجه ویژه‌ای داشت و همین موضوع باعث شد تا هنرمندان و معماران برجسته اصفهانی در این شهر حضور پیدا کنند؛ در این دوره بناهای بسیاری همچون عمارت‌های اعیانی با ستون‌های مرمر سفید، مسجدها و حمام‌های زیبایی، با پیروی از این سبک معماری در سنندج ساخته شد. به همین منظور معماری بنای خانه گرد بومی کردستان نیست. خانه گرد به‌صورت نورگیر و با سقفی دوجداره طراحی شده است تا گرمای خانه را در زمستان‌های سرد حفظ کند. در معماری این خانه از تزئیناتی همچون ارسلی، گچ‌بری،

جای خالی بخش گردشگری در دستگاه‌های ذی‌ربط

وی با بیان اینکه با توجه به میزان اعتبار اندکی که طی این سال‌ها به حوزه گردشگری اختصاص یافته می‌توان گفت گردشگری به عنوان اولویت در استان مطرح نبوده است، اظهار داشت: کمبود پارکینگ‌های عمومی، کمبود مراکز خرید بزرگ و ناکافی بودن تابلوهای راهنمای گردشگری و رفاهی از جمله معضلات حوزه گردشگری در شهر سنندج است.

به اعتقاد وطن دوست، تلاش متولی دولتی گردشگری به تنهایی برای رفع این کمبودها، کافی نیست، باید نهادهای دیگر که در این خصوص وظایفی هم دارند از جمله شهرداری مشارکت کنند.

به گفته وی، هنوز بخش گردشگری در شهرداری سنندج فعال نشده در صورتی که اگر معاونت گردشگری در شهرداری فعال شود، کمک بسیاری به توسعه گردشگری شهری خواهد کرد.

برای توسعه «گردشگری خرید» در سنندج، نیاز است پاساژهای بزرگ و مراکز خریدی که ظرفیت تفریحی هم دارند، ساخته شود. در کنار آنها باید ایجاد فضاها و اماکن عمومی رفاهی مانند پارکینگ و همچنین بازارچه‌های صنایع دستی در اولویت شهرسازی سنندج قرار گیرد. وی، بازسازی بافت قدیمی سنندج، خرید خانه‌های قدیمی و عمارت‌های تاریخی و واگذاری آنها به بخش خصوصی برای تبدیل به اقامتگاه‌ها و سفره‌خانه‌های سنتی، شربت‌خانه‌ها و راه‌اندازی انواع موزه در سنندج را به عنوان دیگر سیاستگذاری‌های لازم برای توسعه گردشگری شهر سنندج مطرح کرد.

نامگذاری یک روز برای شهر سنندج، به نوعی برندسازی و کسب اعتبار هم خواهد بود تا نگاه افراد ساکن در خارج از محدوده شهر سنندج، به این شهر با دیده باز و بهتر باشد.

وطن دوست، یکی از دلایل مغفول ماندن ظرفیت‌های گردشگری سنندج را مشارکت نداشتن نهادهای مرتبط عنوان و تصریح کرد: با وجود پیشینه تاریخی درخشان و آثار و ابنیه تاریخی متعددی که شهر سنندج دارد، تاکنون آن طور که شایسته شهر بوده معرفی نشده است.

گردشگری در سنندج هنوز نهادینه نشده است

وطن دوست افزود: به علت نبود زیرساخت‌های مناسب و ارائه خدمات به شهروندان و گردشگران، ما شاهد حضور گردشگران برای خیابان گردی نیستیم. در حقیقت گردشگری شهری در سنندج هنوز به خوبی نهادینه نشده است.

تعداد اماکن رفاهی و تفریحی برای خانواده‌ها و بخصوص کودکان اندک است. البته با برنامه‌ریزی‌های انجام شده در حال توسعه فضاهای تفریحی و تفریحی برای خانواده‌ها هستیم. علاوه بر اینها، از بافت تاریخی استفاده زیادی نشده است و بجز سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان، نهادهای دولتی دیگر، مشارکت زیادی در این حوزه ندارند. به گفته وطن دوست، جذب سرمایه‌گذار برای ارائه خدمات مرتبط با گردشگران تا سال گذشته ضعیف بوده است. به همین دلیل در سال قبل، میراث فرهنگی در قالب ماده ۲۷ به واگذاری ۴ بنای قدیمی و تاریخی به بخش خصوصی اقدام کرد و قرار است در امسال ۱۰ بنای دیگر واگذار شود.

از آنجا که موسیقی با رگ و خون مردم این دیار عجیب و این شهر به عنوان شهر خلاق موسیقی در فهرست یونسکو ثبت جهانی شده است در طول هفته سنندج جشنواره موسیقی با حضور هنرمندان عرصه موسیقی کردی برگزار خواهد شد

امسال در این یک هفته ویژه برنامه‌های متنوعی را از جمله جشنواره موسیقی، جشنواره عکاسی، نمایشگاه‌های مختلف، حضوری نویسی خوشنویسان، اجرای هر روزه تئاترهای خیابانی، جشنواره مولودی خوانی به سبک سنندجی و مسابقات کشتی پهلوانی برگزار خواهیم کرد. وی اظهار داشت: از آنجا که موسیقی با رگ و خون مردم این دیار عجیب و این شهر به عنوان شهر خلاق موسیقی در فهرست یونسکو ثبت جهانی شده است در طول این هفته جشنواره موسیقی با حضور هنرمندان عرصه موسیقی کردی برگزار خواهد شد. این مقام مسئول تأکید کرد: محوریت برنامه‌های این روز، فرهنگی و اجتماعی است. از دیگر برنامه‌های شاخص این ایام برگزاری نخستین جشنواره عکاسی

